

Ірина МЕЛЬНИЧУК

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін
Тернопільського національного медичного університету
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, м. Тернопіль, Україна
e-mail: ir.melnychuk@gmail.com

РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У статті аргументовано, що проблема розвитку інклюзивної освіти розглядається на міжнародному та вітчизняному законодавчому рівні, а також науковцями та дослідниками, які презентують власне бачення оптимізації освіти осіб з особливими потребами. Створення системи інклюзивної освіти є результатом підвищення уваги до реалізації прав кожної людини. Основні положення міжнародної та вітчизняної законодавчої бази враховуються в організації інклюзивної освіти в Україні. Основою інклюзивної освіти є надання особам з особливими потребами допомоги і сприяння розвитку їхніх здібностей для входження в нормальне життя суспільства.

Ключові слова: законодавчо-правові акти, декларація, особи з особливими потребами, інклюзивна освіта, інклюзивна навчання.

На сучасному етапі розвитку демократичного суспільства особливої значущості набуває проблема рівного доступу до освітніх послуг усіх громадян, зокрема, осіб з особливими потребами, навчання яких здійснюється завдяки організації інклюзивної освіти. Для вирішення означеної проблеми на державному рівні спостерігається врахування міжнародних і вітчизняних законодавчих документів, активне прийняття яких відбувається з другої половини ХХ століття. У законодавчо-правових актах акцентується увага на різнопланових аспектах організації освіти осіб, які не завжди мають змогу навчатися у традиційних умовах. Так, у Декларації про права розумово відсталих осіб (1971 р.) підкреслюється важливість не лише медичного обслуговування та лікування таких осіб, а й створення умов для розвитку їхніх здібностей та можливостей, реалізація права на освіту, навчання, відновлення працездатності, права розвивати свої здібності та можливості (п. 2). Зміст Декларації спрямований на те, щоб допомогти розумово відсталим людям розвинути свої здібності, сприяючи їх участі в активному житті [3]. Відтак проблему розвитку інклюзивної освіти в Україні намагаються вирішити як державотворці, так і науковці та дослідники, які презентують власне бачення оптимізації освіти осіб з особливими потребами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що за останні роки вийшли з друку начальні посібники, в яких розкриваються основи інклюзивної освіти (А. Колупаєва [8], М. Порошенко [9] та ін.). Дослідники аналізують соціокультурний контекст змін в освіті осіб з особливими потребами в Україні. (О. Таранченко [12]); аргументують специфіку стратегій викладання в інклюзивному навчальному закладі (Е. Данілавічюте [2]); апробують

і доводять ефективність використання інноваційних технологій в інклюзивній освіті (І. Гевко [1]) та ін. Різні аспекти організації інклюзивної освіти в Україні та закордоном досліджують А. Арендарук, О. Барно, В. Болдирева, О. Гаяш, В. Гладуш, Т. Дегтяренко, С. Іноземцева, Н. Марковська, Л. Миськів, В. Павленко, О. Федоренко та ін.

Згострена увага до означеної проблеми потребує державницького підходу до її вирішення, систематичного та всебічного аналізу сучасних тенденцій у пошуку шляхів оптимізації інклюзивного навчання. Відтак актуалізується узагальнення основних прогресивних ідей в організації інклюзивної освіти, що визначено основним завданням написання статті.

Світова практика організації інклюзивної освіти започаткована з 70-х років ХХ ст. Її розвиток відбувався в напрямі визначення переваг та дослідження економічної вигоди навчання осіб з особливими потребами та широкого висвітлення окреслених проблем у пресі. Створення системи інклюзивної освіти є результатом підвищення уваги до реалізації прав кожної людини [4]. Так, у Декларації про права інвалідів, прийнятої резолюцією ХХХ сесії Генеральної Асамблеї ООН (9.12.1975 р.), окреслено спрямованість діяльності цієї організації на захист прав та інтересів осіб, які не можуть самостійно забезпечити повністю або частково потреби нормального особистого і/або соціального життя внаслідок вроджених чи набутих вад або своїх фізичних чи розумових здібностей [3]. У документі вказується на обов'язки держав-членів ООН діяти спільно та індивідуально на основі співпраці в цілях сприяння підвищенню рівня життя всіх членів суспільства. Засадничими чинниками такої діяльності визнаються

права, основні свободи, принципи гідності і цінності людської особистості та соціальної справедливості. У резолюції згадуються принципи Декларацій прав людини, дитини, розумово відсталих осіб. Визначені права пов'язуються з нормами соціального прогресу, проголошених у документах і рекомендаціях Міжнародної організації праці, резолюціях ООН з питань освіти, науки та культури, ВООЗ, та інших організацій. У документі згадується Декларація соціального розвитку і прогресу, де підкреслюється необхідність захисту прав, забезпечення достатку і відновлення працездатності людей з фізичними та розумовими вадами [3]. Основні положення Декларації враховуються в організації інклюзивної освіти в Україні, позаяк в їхній основі – надання таким особам допомоги і сприяння розвитку їхніх здібностей для входження в нормальне життя суспільства.

Зазначимо, що прийняті в Декларації положення, не розглядаються як незмінні постулати. Якщо в 1975 році в означеній Декларації про права інвалідів вноситься тлумачення виразу «інвалід», окреслюються їхні громадянські та політичні права (наприклад, на заходи, призначені для набуття такими особами якомога більшої самостійності; на медичне, психічне чи функціональне лікування, на відновлення здоров'я і становище в суспільстві, на освіту, на послуги з працевлаштування та ін., які сприятимуть їхній соціальній інтеграції або реінтеграції), то в сучасних документах дещо змінюється смислове наповнення поняттєво-термінологічного апарату. Так, у Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (від 19.12.2018 р.) вказується, що в усіх законодавчих актах, де згадуються слова «інваліди», «діти-інваліди», необхідно внести зміни і використовувати терміни «особи з інвалідністю» і «діти з інвалідністю». Таке тлумачення акцентує увагу на тому, що «особи з інвалідністю» і «діти з інвалідністю» – це такі самі представники суспільства, як і інші дорослі особи та діти, які мають певні ознаки («з інвалідністю»), що можна розглядати як тимчасову або не основну, другорядну властивість. І хоча таке термінологічне уточнення відбулося в законодавчій базі України лише в 2018 році, проблема рівності в житті таких людей з іншими членами суспільства підкреслювалася в міжнародних документах ще з минулого століття: в Конвенції ООН про права дитини (1991 р.), у Стандартних правилах забезпечення рівних можливостей для інвалідів, прийнятих Генеральною Асамблеєю ООН (1993 р.), Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю (2009 р.) та ін.

Проблема соціалізації осіб з особливими потребами (з інвалідністю), починаючи з дитячого

віку, зумовила розробку в Україні низки законодавчих актів. Так, рішенням Колегії міністерства освіти і науки (МОН) України та Президії академії педагогічних наук (АПН) України узгоджено зміст Концепції державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами (1999 р.). У документі вказується, що концептуальні ідеї пропонуваного стандарту базуються на положеннях Конституції України, Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», на досягненнях вітчизняної і зарубіжної дефектологічної науки, на результатах експериментальних досліджень, національних традиціях нашого суспільства [11].

Провідні науковці педагогічної галузі (АПН) та представники МОН України вказували, що специфіка психічного і фізичного розвитку дітей з особливими потребами (чи з певними проявами інвалідності) зумовлює необхідність спеціальної організації та використання оптимальних та ефективних методів навчання і виховання таких дітей. Спеціальна освіта забезпечить дітям з особливими потребами (з порушеннями зору, слуху, з мовною патологією, з розумовою недостатністю, затримкою психічного розвитку, дитячим церебральним паралічем та ін.) рівні можливості для отримання ранньої корекційної допомоги, здобуття освіти [11]. Однак, як вказується в документі, для організації такого навчання недоречним є використання відповідних стандартів освіти і програмно-методичної документації, розробленої для загальноосвітніх шкіл. Тому на вказаному етапі розвитку інклюзивної освіти (1999 р.) з метою надання освітніх послуг і здебільшого спеціальної допомоги таким дітям увага зосереджувалася на створенні діагностично-реабілітаційних або навчально-реабілітаційних центрів, дитсадків-шкіл-інтернатів, навчально-виховних комплексів, класів інтегрованого навчання та ін.

Проте не завжди в таких закладах можна було створити індивідуальні умови для дітей з різними пізнавальними та фізичними можливостями. Науковці вказували про складність одночасного виховання таких чинників:

- укомплектування класів фахівцями-дефектологами відповідно до потреб дитини;
- забезпечення спеціальних навчально-виховних закладів відповідною навчально-методичною літературою;
- забезпечення дітей засобами індивідуальної корекції та оснащення класів візуальними приладами, спеціальною корекційною апаратурою і комп'ютерною технікою (з видимою мовою – для дітей з порушенням слуху, з озвученою мовою – з порушенням зору та ін.) [11].

Таким чином, актуалізувалася необхідність визначення нових концептуальних підходів до спеціальної освіти, уточнення стратегії і тактики її оптимальної організації та оновлення. Відтак закріплюється варіативність змісту спеціальної освіти, її орієнтація на створення оптимальних умов для самовизначення кожного учня відповідно до його пізнавальних можливостей.

Міжнародні законодавчі акти, які стосуються організації життєдіяльності та освіти осіб з особливими потребами, набувають чинності в Україні. Так, Конвенція про права осіб з інвалідністю підписана в ООН у 2006 році з 2010 року почала діяти в Україні. Важливим у прийнятій Конвенції є не лише акцентуація уваги на задоволенні освітніх проблем таких людей, а й на вихованні в дітей, починаючи з раннього віку, шанобливого ставлення до прав осіб з інвалідністю [6].

Особлива увага в Конвенції приділяється праву осіб з інвалідністю на освіту (с. 24). Для реалізації такого права без дискримінації й на підставі рівності можливостей держави-учасниці забезпечують інклюзивну освіту на всіх рівнях і навчання впродовж усього життя, наголошуючи на тому, що особи з інвалідністю не повинні виключатися через інвалідність із системи загальної освіти, а діти з інвалідністю – із системи безплатної та обов'язкової початкової або середньої освіти [6]. Важливим аспектом інклюзивної освіти є навчання осіб з інвалідністю та спеціалістів, що з ними працюють, навичкам мобільності (ст. 20). Таким чином реалізуються вимоги гуманізації спеціальної освіти, її відкритості, соціальної орієнтації і створення умов для адаптації учнів з особливими потребами й інтеграції в суспільство на основі організації інклюзивної освіти.

У літературних джерелах витоками терміну «інклюзивна освіта» визначено Саламанську декларацію, прийняту на Всесвітній конференції в 1994 році за підтримки ЮНЕСКО. Нині інклюзивна освіта розглядається в Україні як «комплексний підхід забезпечення рівного доступу до якісної освіти шляхом організації навчання дітей у закладах освіти на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей у навчально-пізнавальній діяльності» [9, 13]. Основною ознакою інклюзивної освіти є те, що діти з особливими потребами не навчаються індивідуально окремо від інших учнів, а освітні потреби таких осіб забезпечуються шляхом їхньої участі в процесі навчання інших здорових дітей. Таким чином інклюзивна освіта спрямовується на організацію такого освітнього середовища, в якому можуть реалізовуватися потреби і можливості кожної дитини.

Щоб не створювати бар'єрів здобуття освіти кожною дитиною, незалежно від того, які особливі потреби вона має, англійські науковці (Т. Бут і М. Ейнскоу) ввели поняття «індекс інклюзії», що має такі ознаки: інклюзивна культура, інклюзивна політика та інклюзивна практика. Інклюзивна культура базується на формуванні ціннісних орієнтацій усіх учасників освітнього процесу (створення доброзичливого середовища, мотивація учнів до співпраці та взаємодопомоги). Інклюзивна політика сприяє розробці стратегії створення такого інклюзивного освітнього середовища, яке базується на окреслених цілях і принципах керівництва в закладі освіти, де враховуються особливості розвитку кожної дитини. Інклюзивна практика відображається в співпраці вчительського та учнівського колективів з урахуванням інклюзивних цінностей та інклюзивної політики у створенні інклюзивного освітнього середовища.

Початковим етапом створення такого середовища є організація інклюзивних шкіл і класів у закладах загальної середньої освіти. Основними чинниками успішної організації їхньої роботи є:

- адаптація освітніх програм, навчального середовища, методів і форм роботи учителів із залученням батьків, медичного персоналу і консультантів;
- співпраця з фахівцями соціальних служб і фахівцями медицини;
- поглиблення виховного впливу в учнівському колективі з метою формування в школярів толерантності, емпатії, доброзичливого ставлення до оточуючих тощо.

Важливими результатами інклюзивної освіти є усвідомлення всіма її учасниками можливих переваг для такого навчання:

- для батьків учнів з особливими потребами – це можливість навчати дітей за місцем проживання, щоб не віддавати їх у спеціалізовані заклади освіти на тривалий час; брати участь в ухваленні рішень щодо навчання [9, 16];
- для учнів з особливими потребами – можливість соціалізації серед однолітків;
- для інших школярів – формування вмінь налагоджувати взаємини з іншими, можливість виявити розуміння, підтримку, доброзичливість, терпимість, взаємоповагу, сприйняття відмінностей між людьми;
- для вчителів – розширення педагогічних умінь, навичок та педагогічної майстерності;
- для керівництва закладами освіти – розширення кадрового складу школи такими спеціалістами: асистент вчителя, вчитель-дефектолог, практичний психолог та ін.;
- для суспільства – усвідомлення цінності кожного члена суспільства.

Однак, як свідчить теоретичний аналіз літературних джерел, інклюзивна освіта в нашій країні розвивається дуже повільно. Станом на 2016 рік в українських школах створено лише 1800 інклюзивних класів, у яких навчалися близько 3000 учнів. З вересня 2018 р. згідно з Законом «Про доступ дітей з обмеженими здібностями до навчання» окреслено основні вимоги для організації інклюзивної освіти. *Актуальність інклюзивної освіти полягає в тому, що в Україні станом на 01.01.2018 року проживає 7,6 млн дитячого населення, з яких упродовж 2018-2019 н. р. 37,7 тис. дітей навчалися в спеціальних закладах загальної середньої освіти, 15,8 тис. дітей – у санаторних школах і лише 11,8 тис. дітей охоплені інклюзивним навчанням у звичайних школах [9, 11].*

Зусиллями МОН України розроблено методичні рекомендації щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти в 2019-2020 н. р., де вказується, що визначення особливих освітніх потреб дитини здійснюється фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ) за результатами проведеної комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини [7].

Водночас, урахування основних положень міжнародної та вітчизняної законодавчо-правової бази в напрямі організації інклюзивної освіти на оптимізації навчання дітей з особливими потребами передбачає врахування основних принципів інклюзивного навчання [4]:

- особисті здатності кожної людини не можуть зменшувати її цінність як члена суспільства;
- на зважаючи на особисті досягнення, кожна людина має право відчувати себе рівноправним членом суспільства, спілкувати і бути почутим;
- освітнє середовище (традиційне чи інклюзивне) створюється на основі активної міжособистісної взаємодії та комунікації між усіма суб'єктами (учнями, вчителями, батьками, фахівцями інклюзивного навчання та ін.);
- інклюзивне освітнє середовище сприяє розвитку всіх його учасників на основі прояву толерантності, взаємодопомоги, емпатії, розуміння, підтримки;

Систематичне і системне підвищення педагогічної майстерності вчителів, які працюють в інклюзивних класах та закладах освіти, передбачає опанування ними методикою та технологіями використання індивідуального та диференційованого підходу з метою корекції навчальних і поведінкових труднощів дітей з особливими потребами (з використанням методів логопедії, нейропсихології, соціальної педагогіки, альтернативних методів спілкування та ін.); формування в учнів соціальних навичок (використовуючи методи наслідування, демонстрації конкретних поведінкових дій, організації спільної групової роботи, навчальних ігор, святкових шкільних заходів тощо), створення умов для прояву самостійності таких дітей.

Отже, аналіз міжнародних та вітчизняних законодавчих актів, наукової психолого-педагогічної та спеціальної літератури дає змогу узагальнити, що проблема організації інклюзивної освіти набуває особливої значущості на сучасному етапі розвитку суспільства. В Україні починаючи з 2012 року систематично видаються інструктивно-методичні листи МОН України [5], в яких акцентовано увагу на особливостях організації інклюзивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах (2012 р.); визначено організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами (2013 р.); пріоритетним завданням окреслено доступність дітей з особливими потребами до опорних навчальних закладів (2016 р.); уточнено сучасні підходи до навчально-виховного процесу для учнів з особливими освітніми потребами (2017 р.); аргументовано необхідність організації діяльності інклюзивних груп в закладах дошкільної освіти (2018 р.) та ін. Заходи, які проводяться у напрямі організації інклюзивної освіти, спрямовуються на її вдосконалення, доступність на основі дотримання законодавчих норм і світових стандартів.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у розробці методичних матеріалів, які можуть використовуватися педагогічним колективом в інклюзивних закладах освіти.

Список використаних джерел

1. Гевко І. В. Значення інноваційних технологій при здійсненні інклюзивної освіти. *Педагогічний альманах: збірник Комунального вищого навчального закладу Херсонська академія неперервної освіти Херсонської обласної ради*. 2018. Вип. № 37. С. 236–240.
2. Данілавичюте Е. А. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. К. : Видавнична група «А.С.К.», 2012. 287 с.
3. Декларація про права розумово відсталих осіб. URL: https://leksika.com.ua/16501119/legal/deklaratsiya_pro_prava_rozumovo_vidstalih_osib_1971
4. Інклюзивна освіта: що це і як вона працює? URL: <https://almaua.com/uk/blog/novini/inklyuzivna-osvita-ssho-ce-i-yak-vona-prasyuye>
5. Інструктивно-методичні листи Міністерства освіти і науки України. URL: http://rcpio.ippp.kubg.edu.ua/?page_id=83

6. Конвенція про права осіб з інвалідністю. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
7. Методичні рекомендації щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти в 2019-2020 н.р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/2019/08/07/rekomendatsiiorganizatsiya-navchannyaoop.pdf>
8. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. / За заг. ред. Колупаєвої А. А. Київ : АСК, 2012. 308 с.
9. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навч. посібник. Київ: ТОВ «Агентство «Україна». 2019. 300 с.
10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України. Закон України від 19.12.2018р. № 2249-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 6–7. С. 43.
11. Про Концепцію державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами. URL: http://lub-spec-school.ucoz.ua/load/shkilna_dokumentacija/pro_koncepciju_derzhavnogo_standartu_specialnoji_osviti_ditej_z_osoblivimi_potrebami/pro_koncepciju_derzhavnogo_standartu_specialnoji_osviti_ditej_z_osoblivimi_potrebami/11-1-0-4
12. Таранченко О. М. Соціокультурний контекст змін в освіті осіб з особливими потребами в Україні. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2016. № 4 (80). С. 87–96.

References

1. Hevko, I. V. (2018). *Znachennia innovatsiinykh tekhnologii pry zdiisnenni inkluzyvnoi osvity [The value of innovative technologies in the implementation of inclusive education]*. *Pedahohichnyi almanakh: zbirnyk Komunalnoho vyshchoho navchalnoho zakladu «Khersonska akademiia neperervnoi osvity» Khersonskoi oblasnoi rady – Pedagogical Almanac: Collection of the Municipal Higher Educational Institution «Kherson Academy of Continuing Education» of the Kherson Regional Council*, 37, 236–240 [in Ukrainian].
2. Danilavichutiie, E. A. (2012). *Stratehii vykladannia v inkluzyvnomu navchalnomu zakladi [Strategies in teaching in the inclusive educational institution]*. Kyiv: Vydavnycha hrupa «A.S.K.», 287 [in Ukrainian].
3. *Deklaratsiia pro prava rozumovovidstalykh osib [Declaration of rights of mentally disabled persons]*. (n.d.). Retrieved from https://leksika.com.ua/16501119/legal/deklaratsiia_pro_prava_razumovo_vidstalih_osib_1971 [in Ukrainian].
4. *Inkluzyvna osvita: shcho tse i iak vona pratsiuie? [Inclusive education: what is it and how does it work?]*. (n.d.). Retrieved from <https://almaa.com/uk/blog/novini/inkluzivna-osvita-scho-ce-i-yak-vona-pracyuye> [in Ukrainian].
5. *Instruktyvno-metodychni lysty Ministerstva osvity i nauky Ukrainy [Instructional and methodological letters of the Ministry of Education and Science of Ukraine]*. (n.d.). Retrieved from http://rcpio.ippo.kubg.edu.ua/?page_id=83 [in Ukrainian].
6. *Konventsiiia pro prava osib z invalidnistiu [Convention on the rights of persons with disabilities]*. (n.d.). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71 [in Ukrainian].
7. *Metodychni rekomendatsii shchodo orhanizatsii navchannia osib z osoblyvymy osvitnimy potrebamy v zakladakh osvity v 2019-2020 n. r. [Methodical recommendations for the organization of training of persons with special educational needs in educational institutions in 2019-2020 academic year]*. (n.d.). Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/2019/08/07/rekomendatsiiorganizatsiya-navchannyaoop.pdf> [in Ukrainian].
8. Kolyupaeva, A. A. (Ed). (2012). *Osnovy inkluzyvnoi osvity [Fundamentals of inclusive education]*. Kyiv: ASK, 308 [in Ukrainian].
9. Poroshenko, M. A. (2019). *Inkluzyvna osvita [Inclusive education]*. Kyiv: TOV «Ahenstvo «Ukraina», 300 [in Ukrainian].
10. *Zakon Ukrainy pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy vid 19.12.2018 r. № 2249-VIII [Law of Ukraine on amending certain legislative acts of Ukraine from December 19 2018, № 2249-VIII]*. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*, 6–7, 43 [in Ukrainian].
11. *Pro Kontseptsiiu derzhavnogo standartu spetsializovanoi osvity ditei z osoblyvymy potrebamy [On the Concept of the state standard for special education for children with special needs]*. (n.d.). Retrieved from http://lub-spec-school.ucoz.ua/load/shkilna_dokumentacija/pro_koncepciju_derzhavnogo_standartu_specialnoji_osviti_ditej_z_osoblivimi_potrebami/pro_koncepciju_derzhavnogo_standartu_specialnoji_osviti_ditej_z_osoblivimi_potrebami/11-1-0-4 [in Ukrainian].
12. Taranchenko, O. M. (2016). *Sotsiokulturnyi kontekst zmin v osviti osib z osoblyvymy potrebamy v Ukraini [Sociocultural context of changes in education of persons with special needs in Ukraine]*. *Osoblyva dytyna: navchannia i vykhovannia – Special child: teaching and education*, 4 (80), 87–96 [in Ukrainian].

Ірина Мельничук. Організація інклюзивного образования в Україні

В статтє аргументировано, что проблема развития инклюзивного образования рассматривается на международном и отечественном законодательном уровне, а также учеными и исследователями, представляющими свое видение оптимизации образования лиц с особыми потребностями. Создание системы инклюзивного образования является результатом повышения внимания к реализации прав каждого человека. Основные положения международной и отечественной законодательной базы учитываются в организации инклюзивного образования в Украине. Основой инклюзивного образования является предоставление лицам с особыми потребностями помощи и содействие развитию их способностей для вхождения в нормальную жизнь общества.

Ключевые слова: законодательно-правовые акты, декларация, лица с особыми потребностями, инклюзивное образование, инклюзивное обучение

Iryna Melnychuk. Development of inclusive education if Ukraine

The article argues that the problem of development of inclusive education is considered at the international and legislative levels, and also by the scientists and scholars, who present own vision of optimizing the education of people with special needs. World practice in organizing inclusive education started since the 70th of the twentieth century. Creation of the inclusive education system is a result of increasing attention to the realization of the rights of each person. The main provisions of the international and national legislative framework are taken into account in the organization of inclusive education in Ukraine. The basis of inclusive education is providing assistance to persons with special needs and developing their abilities to enter the normal life of society. In the initial

stages of the development of inclusive education in Ukraine, diagnostic and rehabilitation or educational-rehabilitation centers, kindergartens and boarding schools, educational complexes, integrated study classes, etc. were created with the purpose of providing educational services and mostly special assistance to children with special needs. However, it was not always possible to create individual conditions for children with different cognitive and physical abilities in such establishments. The important results of modern inclusive education is awareness of the benefits of such studying for all participants: for parents of pupils with special needs it is a possibility to teach children at the place of residence, not to send them to specialized educational institutions for a long time; to take part in making decisions regarding study; for pupils with special needs – the possibility of socialization among the persons of just the same age; for another pupils – formation of abilities to establish relationships with others, to be able to show understanding, support, kindness, tolerance, mutual respect, perception of differences between people; for teachers – expanding pedagogical abilities, skills and pedagogical mastery; for the management of educational institutions – expanding the staff of the school by such specialists: teacher assistant, teacher-defectologist, practical psychologist, etc.; for society – awareness of the value of each member of society.

Key words: normative-legal acts, declaration, persons with special needs, inclusive education, inclusive study.